

صورتجلسه(خلاصه سازی شده):

جلسه سوم: بررسی چالشها و راهکارهای اجرای سیاستهای ملی سازگاری منابع طبیعی و تنوع زیستی با اثرات کلان تغییر اقلیم

تاریخ: یکشنبه ۴ مردادماه ۱۳۹۴
مکان: سازمان حفاظت محیط زیست، سالن سرو
اعضاء شرکت کنندگان: لیست شرکت کنندگان در پیوست ارائه شده است.
اعضاء پنل و شرکت کنندگان: - آقای دکتر اصغر محمدی فاضل (رئیس جلسه) - آقای دکتر محسن ناصری (دبیر جلسه) - آقای دکتر مصطفی جعفری - آقای دکتر علیرضا مساح بوانی - آقای مهندس محمدرضا خسروی
افتتاحیه:
آقای دکتر اصغر محمدی فاضل دانشگاه محیط زیست در این جلسه بر سیاستهای کلی، راهبردها و سیاستهای اجرایی در سطح برنامه ششم تمرکز خواهیم داشت.
آقای دکتر محسن ناصری مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا در جلسه اول به بررسی و ارائه وضع موجود پرداختیم و SWOT کلی را تهیه و نظرات حاضرین را اعمال کردیم. جلسه دوم، SWOT را بند به بند قرائت نموده و نظرات گرفته شد. در نتیجه، SWOT بر اساس نظرات ارائه شده، نهایی گردید. براساس مطالبی که در جلسه گذشته مطرح شد و پیش نویسی که از ابتدا آماده بود، سیاستهای کلی به شکل پیشنهادی تهیه شد. در این جلسه به بررسی سیاستهای کلی پرداخته و نظرات حاضرین را جویا خواهیم شد. پس از این مرحله نظرات خود را در رابطه با دستگاههای مجری و همکار و یا سیاستهای اجرایی و برنامههای بعدی توسعه بیان نمایید.
آقای دکتر مصطفی جعفری موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور در این جلسه باید بتوانیم به نحوی مطالب را جمع بندی کنیم که دو مشخصه در آن رعایت شود؛ ۱. اثرات تغییر اقلیم بر تنوع زیستی (نسبت به مسائل عمومی و کلی) پررنگ تر دیده شود. ۲. به مباحث تخصصی مانند مسائل مربوط به شیلات، بیشتر بپردازیم. تا بتوانیم بر اساس آن برنامههای اقدام را تنظیم کرده و نهایتا سیاستها و راهبردها، ما را به برنامه اقدام هدایت کرده تا برنامه اجرایی مناسبی داشته باشیم.
آقای دکتر اصغر محمدی فاضل دانشگاه محیط زیست شنبه سوم مرداد ۱۳۹۴، سیاستهای کلی نظام در صحن اصلی مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسید. ۱۶ بند سیاستهای کلی پیشنهاد شد. در واقع، بعد از تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام، سیاستهای کلی نظام در بسیاری از عرصهها به تصویب رسید اما در رابطه با محیط زیست سیاست کلی نداشته ایم. برای اولین بار است که سیاستهای کلی نظام در عرصه محیط زیست (شامل حوزههایی مانند، کشاورزی، حمل و نقل، آب، ذخایر و ...) تصویب می شود. بنابراین سیاستها به تصویب رسید و در صحن اصلی مورد بررسی قرار گرفت. همچنین، دو سیاست به سیاستهای کلی اضافه شد. که یک مورد استفاده از ظرفیتهای بین المللی برای موضوع اقتصاد کم کربن بود. در برنامه پنجم، از عبارت حمایت از صنایع کم کربن استفاده شد که پیشنهاد دادیم تا این عبارت به صورت اقتصاد کم کربن ذکر شود. بعد از مدتی این مورد به عنوان یک بند مجزا تصویب شد. این سیاستهای کلی طی نامه ای به مقام معظم رهبری ارسال شد، که پس از طی فرآیند مربوطه در دفتر طی یک یا دو ماه آینده، سیاستهای کلان محیط زیست

ابلاغ خواهد شد. که از ۸۰ بند سیاست‌های کلی که از طرف مقام معظم رهبری ابلاغ شده، موضوع آب، حمل و نقل، کشاورزی و محیط زیست، یا کم رنگ است و یا اصلا به آن‌ها اشاره‌ای نشده است. به همین علت، در شرایط موجود موضوع ابلاغ سیاست‌های کلی محیط زیست به شدت کارساز است. می‌توان سیاست‌هایی که در این جلسات مورد بررسی قرار می‌گیرد را در یک جدول با ۱۸ سیاست مصوب مجمع مقایسه کرد تا بتوانیم این سیاست‌ها را با ۱۸ سیاست مصوب مجمع انطباق دهیم. ضمن اینکه موضوع نظارت بر اجرای سیاست‌ها به دبیرخانه مجمع ارجاع شده است. می‌توانیم این سیاست‌ها را در بین شاخص‌های نظارت ارائه کنیم. شورای برنامه‌ریزی محیط زیست برنامه ششم توسعه، ۶ یا ۷ جلسه تشکیل جلسه دادند و مفصل در رابطه با محیط زیست و اهمیت آن در سایر بخش‌ها در برنامه ششم بررسی‌هایی صورت گرفته است. با تهیه جدول مذکور، راهبردهایی که در اینجا ذکر می‌شود، می‌تواند در سیاست‌های کلان و حقوق اساسی و برنامه‌ای و قوانین میان مدت جای خود را پیدا کرده و مورد استفاده قرار گیرد.

مباحث بخش اول: راهبردها

آقای دکتر فریدون عوفی

موسسه تحقیقات علوم شیلات

سیاست‌های مربوط به بخش‌های کشاورزی، آب و تنوع زیستی بررسی شده و سعی گردید تا به صورت جامع و فراگیر به آن‌ها پرداخته شود. در سیاست‌های کلان زمانی که از واژه کشاورزی استفاده می‌شود، کلیه زیربخش‌های آن مدنظر است. در سیاست‌ها، دستگاه مجری باید متولی باشد. دستگاه همکار و نوع وظیفه‌ای که قرار است به دستگاه همکار ابلاغ شود مشخص گردد.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

ترجیحا در جلسه امروز فقط بر سه ستون اول سیاست‌های کلی، راهبردها و سیاست‌های اجرایی تمرکز داشته باشیم. ضمن این‌که در رابطه با سیاست‌های اجرایی هم می‌توان به صورت اجمالی صحبت کرد. از سیاست اول شروع کنیم؛ سیاست اول: توسعه اقلیم محور در جوامع محلی و روستایی است که دارای دو راهبرد می‌باشد؛ توسعه معیشت جایگزین و سازگار در جوامع محلی و روستایی و توسعه اقلیم محور گردشگری طبیعی و اکولوژیکی پیشنهاد شده است.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

اگر خاطر داشته باشید، در رابطه با مجامع محلی و روستایی در جلسه گذشته صحبت شد. به این نتیجه رسیدیم که باید فشارهای مضاعف محیطی و غیرمحیطی بر اکوسیستم کاهش یابد. بدین جهت به واسطه‌ی راهبردهای ارائه شده، توانمندسازی باید صورت گیرد. هر کدام از این راهبردها دارای گام‌های اجرایی هستند.

آقای مهندس محمودرضا حیدری

معاونت تولیدات دامی، دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام

پروژه‌ای در خصوص معیشت محوری روستاها با همکاری دفتر و دانشگاه‌ها با مدیریت مهندس سحرابی انجام شد که در این راستا آئین‌نامه‌ای تدوین شد و به مجلس ابلاغ گردید. می‌توان از این آئین‌نامه استفاده کرد تا طرح روستاها بر اساس معیشت محوری در نظر گرفته شود. در واقع طرح‌هایی که به روستایی این امکان را می‌دهد تا در محل سکونت خود بتوانند معیشت خود را داشته باشند. می‌توان از بنیاد مسکن در دستگاه‌ها نام برد.

خانم مهندس مژگان رضوی

وزارت جهاد کشاورزی، دفتر محیط زیست و سلامت غذا

در تدوین راهبردها و سیاست‌ها هدف، خنثی‌سازی اثرات تغییر اقلیم در جوامع روستایی است. مشخصا یک سری آیتم‌ها در رابطه با نقش جوامع محلی و روستایی بر حفظ تنوع زیستی باید در نظر گرفته شود. این مساله مشخص نیست که نقش جوامع محلی و روستایی در حفظ و نگهداری تنوع زیستی در راهبردها چگونه است؟ آیا هدف ما این است که میزان بهره‌برداری از تنوع زیستی در جوامع محلی را کاهش دهیم یا یک سری برنامه‌هایی را در جوامع محلی در راستای حفظ تنوع زیستی اجرایی کنیم؟ هدف ما برای تدوین این راهبردها مشخص نیست. یک سری مباحث خارج از جوامع محلی در جوامع محلی تاثیر دارد. برای مثال، ساخت و ساز و یا مهاجرت‌های فصلی. می‌توان به این موارد اشاره کرد.

آقای مهندس محمدرضا خسروی

UNDP

در زمینه این سیاست کلی توسعه اقلیم محور در جوامع محلی یا روستایی، مقداری باید جامع‌تر نگاه شود. بحث تنها به جوامع محلی و روستایی مربوط نیست. اگر بخواهیم بحث‌های مرتبط با سازگاری با تغییر اقلیم را در نظر داشته باشیم، تنها موضوع جوامع محلی مورد توجه نیست. در حقیقت موضوع برنامه‌ریزی‌های توسعه در

سطح روستاها و حتی برای مثال برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای نیز اهمیت دارد. اگر تمرکز بر جوامع محلی باشد، جامع بودن کار از دست می‌رود. زمانی که در رابطه با گردشگری طبیعی یا اکولوژیک یا بحث جوامع محلی و روستایی صحبت می‌کنید، این‌گونه به نظر می‌رسد که گردشگری به جوامع محلی مرتبط است، در حالی که در واقعیت چنین موردی وجود ندارد. در حالی که این توسعه اقلیم محور را توسعه روستایی و منطقه‌ای اقلیم محور ببینیم، شاید مقداری دید جامع‌تری داشته و به جای توسعه اقلیم محور از واژه Main Streaming که در فارسی به همسوسازی به اشتباه تعبیر می‌شود، استفاده شود. اگر بحث‌های مرتبط با سازگاری با تغییرات اقلیم را در توسعه روستایی و منطقه‌ای Main Stream نماییم، در آن زمان تفاوت زیادی در کار ایجاد خواهد شد.

آقای مهندس فریبرز غیبی

سازمان جنگل‌ها و مراتع

در حال حاضر وضعیت بسیار بدی در منابع طبیعی وجود دارد و آثار تغییر اقلیم در غرب کشور دیده می‌شود و تمام مناطق جنگلی و رویشی کشور را در بر گرفته است. (از خشک شدن بیشه‌زارهای کشور در منطقه اقلیم بیابانی تا خشک شدن بادام‌زارهای کشور). به طور کلی، پوشش گیاهی کشور در استرس بدی قرار گرفته است. همچنین، برنامه‌ریزی برای جوامعی که معیشت آن‌ها وابسته به این منابع است، صورت گیرد. وضعیت معیشت جوامع محلی نیز بسیار ناامیدکننده است. در طرح جنگل‌داری که نیاز است معیشت محلی‌ها تقویت شود، نتوانستیم در وزارت جهاد کشاورزی کاری انجام دهیم. در حقیقت، بین کلیه طرح‌های جنگل‌داری تنها دو طرح را واگذار کردیم. در طرح‌های منابع طبیعی مردم همکاری نمی‌کنند، زیرا برای آن‌ها منافع اقتصادی وجود ندارد. باید بیشتر بر مصرف و معیشت، کارشناسی شود.

آقای دکتر محسن مفیدی

موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

آیا این سیاست‌ها در اتاق فکر مورد بررسی قرار گرفته‌اند؟ و آیا این ۵ سیاست کلی مطابق با مستندات کافی تدوین شده‌اند؟ در رابطه با تغییر اقلیم می‌خواهیم بدانیم در جوامع روستایی که چه کار کنیم. بازنگری قوانین، آگاه‌سازی عمومی و توانمندی نظام ترویجی و جبرانی بر چه اساسی دیده شده‌اند؟ آیا از تجربیات کشورهای دیگر استفاده شده است؟ آیا تغییر اقلیم فقط در ایران اتفاق می‌افتد؟ آیا مشابه‌سازی‌ها و بومی‌سازی شده است؟ آیا اولویت‌بندی انجام شده است؟ باید کار گروه‌های تخصصی تشکیل شود. باید کارشناسانی روی این قضیه کار کنند. این دستگاه‌های مجری بر چه اساسی در نظر گرفته شده‌اند؟

آقای مهندس سیدمحمد مرتضوی

سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور، دفتر جنگلداری و امور بهره‌برداری

در رابطه با این راهبردهایی که مطرح گردید این شبهه به وجود می‌آید که تغییر اقلیم می‌تواند رابطه مستقیم بر معیشت محلی داشته باشد. به هر حال تغییر اقلیم یک پدیده طبیعی است که جدا از بحث معیشت مردم ممکن است، رخ دهد. معیشت مردم و رابطه تنگاتنگ جوامع محلی و روستایی با جنگل می‌تواند عوامل تخریبی زیادی داشته باشد. اما نمی‌توان این مساله را به تغییر اقلیم ربط داد. چه ارتباطی می‌تواند وجود داشته باشد؟ به علاوه، اگر قرار است تغییر معیشت مردم را در جوامع روستایی در بخش منابع طبیعی، جنگل‌ها و مراتع تعریف شود، باید نوع درآمد جایگزین نیز مطرح شود. جوامع محلی و روستایی در حال حاضر دارای درآمد هستند. اگر قرار است این سیاست‌ها اجرا شوند (چون از نظر اقتصادی ممکن است توجیه نداشته باشد) باید درآمد جایگزین پیشنهاد شود. بحث گردشگری ممکن است در یک مکان امکان داشته باشد و بتواند بخشی از درآمد مردم را تامین کند و برای همه جا این مساله درست نیست. باید در غالب یک پروژه این کار برنامه‌ریزی و اجرا شود. ببینیم تا چه میزان می‌توانیم درآمد جایگزین در نظر بگیریم و باید برنامه بلند مدت در بخش‌های مختلف اتخاذ شود. برای مثال، گیاهان دارویی و ... می‌تواند به عنوان درآمد جایگزین تعریف شوند.

آقای دکتر مصطفی جعفری

موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور

باید نقش تنوع زیستی پررنگ‌تر دیده شود. توسعه‌ای که عنوان می‌کنیم، یک مقدار گرایش روشنی را ارائه کند و نیاز است آن را پررنگ‌تر ببینیم. در این قسمت‌ها نقش تنوع زیستی، معیشت جایگزین و گردشگری را نمی‌توان دید. کلمه اکولوژیکی که در راهبرد دوم وجود دارد لازم نیست ذکر شود. اگر گردشگری طبیعی ذکر کنیم، کافی است. آقای مفیدی مطالبی فرمودند که آیا این موارد در اتاق فکر بررسی شده است یا خیر؟ این کار حاصل جلساتی است که برگزار شده و ویرایشی در دفتر صورت گرفته است. نیاز است تا حاضرین در این جلسات خود مطالعات مرتبط با دیگر کشورها را داشته باشند و پیشنهادشان نتیجه آن مطالعات باشد.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

سئوالی که برای من مطرح است. آیا این سیاست‌هایی که ارائه شده است، دارای اولویت هستند؟

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

خیر.

به غیر از جلساتی که برگزار شد، ۲ جلسه خصوصی تری نیز برگزار شد که پایه‌ی این متن در آن جلسات در نظر گرفته شد. در جلسه دوم، چون مباحث روشن بود نیازی به برگزاری جلسات خصوصی تر (اتاق فکر) وجود نداشت و صرفاً به ارسال ایمیل پیش‌نویس و گرفتن نظرات متخصصان بسنده کردیم. در واقع، نظر این جمع گرفته شده و مطالعاتی در دفتر صورت گرفته و جلسات خصوصی تری نیز برگزار شده است.

اثرات تغییر اقلیم اولیه و ثانویه وجود دارد. اثراتی که ناشی از تغییر اقلیم و تغییرات اقلیمی که دو مورد مختلف هستند. این اثرات منجر به بروز اثرات مستقیم فعل و انفعالات انسانی بر محیط می‌شود که اثر آنها اگر از اثرات تغییر اقلیم بیشتر نباشد، کمتر نیست.

برای مثال، زمانی که خشکسالی اتفاق می‌افتد، کاهش نزولات جوی، منجر به برداشتی از آب‌های زیرزمینی می‌شود که امروزه منجر به کاستی تراز مصرف بیش از ۱۰۰ میلیارد متر مکعب گردیده است. تغییر اقلیم عامل محرک خشکسالی است اما رفتار کشاورز، صنعت و ... تغییر اقلیم نیز موثر است.

تصور داشتیم که بنیاد مسکن متولی مسکن روستایی است و متوجه این نبودم که ترم جدیدی به فعالیت‌های آن اضافه شده است. در اینجا که نوشته شده ریاست جمهوری، مشخصاً یکی از ادارات کل دفتر معاون اول، اداره کل توسعه روستایی مد نظر است که برنامه‌هایی در این راستا تدوین می‌کنند.

بنیاد مسکن مدعی است که سندی در این رابطه تهیه شده در حالی که در این رابطه چیزی نمی‌دانند. در حال حاضر شروع به برنامه‌ریزی به منظور ایجاد طرحی برای توسعه جوامع محلی و روستایی داشته‌اند، به خصوص در رابطه با طرح‌های جایگزین درآمدی و توانمندی آن‌ها در این زمینه.

آقای دکتر علیرضا مساح بوانی

دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

تمام مطالبی که در اینجا ارائه شده، نتیجه تمام مطالعاتی است که در دفتر تغییر آب و هوا انجام شده است. آقای خسروی مطالعاتی انجام دادند و استاد دیگری در رابطه با معیشت کار کرده‌اند.

تاکید می‌کنم که متاسفانه پژوهش خاصی در زمینه اثرات تغییر اقلیم بر معیشت و تنوع زیستی در دوره‌های آتی انجام نشده است.

کاری که در دفتر تغییر آب و هوا انجام می‌شود، بسیار پیشرو است. طی یک سفری به برخی از ایالت‌های آمریکا، کارهای انجام شده در دفتر را اعلام کردیم و خیلی استقبال شد.

آقای مهندس محمدرضا خسروی

UNDP

پروژه ترسیب کربن در سال ۲۰۰۳ شروع شد که دارای دو فاز ۷ و ۵ ساله است و به طور کلی هدف آن توسعه روستایی بوده است. به غیر از فاز اول که تمرکز آن بر ترکیب کربن اتمسفری در خاک بوده اما به طور کلی بر توسعه روستایی و مشارکت تمرکز دارد. در این پروژه معیشت محوریت دارد.

آقای دکتر علیرضا مساح بوانی

دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

قطعاً مواردی که در اینجا نوشته شده است، نتیجه مطالعاتی است که توسط آقای خسروی صورت گرفته و در مطالعاتی با محوریت معیشت، که از تجربیات کشورهای هم‌تراز مانند ترکیه نیز در آن استفاده شده است.

طی سفری به کشور لائوس (به منظور شرکت در جلساتی در زمینه مباحث مربوط به اثرات تغییر اقلیم) نمایندگان بخش آسیب‌پذیری و سازگاری کشورهای شرق اروپا، آسیا و اقیانوسیه حضور داشتند که در این زمینه‌ها ما پیشرو بودیم.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

به سیاست بعدی بپردازیم. در سیاست بعدی در حوزه استقرار نظام سیاست‌گذاری و مدیریتی سازگار با تغییر اقلیم چند راهبرد را داریم؛ بازنگری سیاست‌ها و قوانین و تکمیل سامانه شبکه پایش.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

شبکه‌های پایشی‌ای وجود دارد که فاکتورهای محیطی را اندازه می‌گیرند. اما متاسفانه سازمان در خصوص فون و فلور ضعف دارد. شاخص‌های محیطی باید تکمیل گردند.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

زمانی در رابطه با تکمیل صحبت می‌کنیم که شبکه‌های پایش وجود دارند و راهبرد ما تکمیل این شبکه‌ها است و این تکمیل روندی بی‌پایان می‌باشد. لازم است تا ادارات به اطلاعات و تکنولوژی برسند که فناوری را با خود همراه کنند.

آقای دکتر حامد محمدی

پژوهشکده محیط زیست دانشگاه تهران

تنها زبان‌های اقتصادی در نظر گرفته شده است و بر بحث اجتماعی و فرهنگی کار نشده است.

عوامل انسانی در نظر گرفته نشده‌اند. زمانی که بحث توسعه در میان است، بحث بلایای انسان ساخت هم مورد توجه قرار می‌گیرد و علاوه بر این موارد بلایای زیستی نیز وجود دارد. بسیاری از پدیده‌های نوپدید و بازپدید وجود دارد برای مثال، بیماری‌هایی که در کشور می‌بینیم. تمام تهدیدهایی که برای کشورمان و تمام دنیا وجود دارد، باید در نظر گرفته شود.

به طور کلی اگر برنامه‌های ارزیابی و مدیریت خطر را در بخش‌های مختلف سرلوحه کار قرار دهیم، تمام تهدیدها پوشش داده خواهد شد.

آقای مهندس کاظم دادخواهی پور

موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

لازم است تا دو مورد بیان شود:

در زیر سیاست‌های کل، نظام سیاست‌گذاری بیان شده است. نظر بنده این است که منظور از نظام سیاست‌گذاری، ارزش‌گذاری و یا همان سنجش است. وقتی می‌گوییم بازنگری سیاست‌ها یعنی بازنگری نظام‌های سابق که این امر می‌تواند مقداری ابهام‌گویی و نگرشی ایجاد کند. حساسیت من روی این ستون بیشتر است چرا که موارد ذکر شده در این ستون شاخص‌پذیر و کمیت‌پذیر هستند و این امر به خصوص برای ناظرین می‌تواند راه را هموارتر کند. فون و فلور، می‌تواند به طور مستقل بیاید.

آقای مهندس محمدرضا خسروی

UNDP

آنچه که در بحث تکمیل سامانه شبکه پایش مشاهده می‌شود، عمدتاً بحث سخت‌افزاری است. در حالیکه به بحث‌های نرم‌افزاری بیشتر احتیاج داریم. باید پایش هدفمند باشد. به علاوه، اطلاعات حاصل از پایش باید به درستی تحلیل شوند و بعد به درستی در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار گیرد تا بتوانند براساس آن برنامه‌ریزی یا تصمیم‌گیری کنند. خروجی شبکه پایش باید به نوعی به سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری (DSS) وصل شود تا بتوان برنامه‌ریزی بهتری برای سازگاری با تغییر اقلیم داشت. در واقع اینجا بیشتر به بحث‌های سخت‌افزاری پرداخته شده، بطور مثال شبکه توسعه داده شده، Data جمع آوری شده در حالیکه کاری بر روی آن‌ها انجام نشده است.

آقای دکتر اصغر مبارکی

سازمان حفاظت محیط زیست، دفتر موزه

شبکه پایش نیاز به تکمیل دارد که این امر نیازمند برنامه‌ریزی است. باید دانست تا چه حدی آن را توسعه داده و باید ابزار و تکنولوژی جدیدی جایگزین شوند. در مورد بند "بازنگری قوانین حفاظتی - اجرایی جوامع زیستی (فون-فلور) کشور با توجه به اثرات تغییر اقلیم" آیا واقعا این قوانین وجود دارند؟ در مورد بند "ایجاد زیر ساخت و بانک اطلاعاتی جامع مناطق حفاظت شده کشور"، چرا فقط به مناطق حفاظت شده، محدود شده است؟ چرا تنوع زیستی در این بند مد نظر نبوده است؟ بند "تدوین برنامه پایش ملی تغییرات جوامع جانوری و گیاهی (فون و فلور) کشور متأثر از تغییر اقلیم"، ضعف مطالعات پایه‌ای داریم که میزان تاثیر تغییر اقلیم بر جوامع چه حدی بوده است؟ باید این مورد نیز بررسی می‌شد.

آقای دکتر حامد محمدی

پژوهشکده محیط زیست دانشگاه تهران

بحث سامانه پایش به تنهایی کافی نیست! باید یک Early Warning System برای آن در نظر گرفته شود. اگر چنانچه سامانه پایش Early Warning System و متولی نداشته باشد، نظر دستگاه‌های اجرایی کشور و مردم، جمع آوری نخواهد شد.

آقای دکتر مصطفی جعفری

موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور

در مورد قسمت تکمیل سامانه، باید اصلاحی انجام شود. باید تکمیل زیر ساخت مدیریت داده و پایش اکوسیستم کشور را لحاظ کنیم. کلمه زیست محیطی نیز به

لحاظ مضاف و مضاف الیه مناسب نیست و باید محیط زیستی گفته شود. بخشی از مواردی که در اینجا کلان تر هستند، باید به سطح بالاتری منتقل شوند. استقرار شبکه و تدوین برنامه یکی هستند و باید با زبان واحدی ارائه و بیان شوند تا قابلیت اجرایی مناسبتری داشته باشد.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

ارتباط سیستم‌های DSS و سیستم‌های Early Warning System و پدیده‌های نوظهور مبتنی بر زیرساخت‌هایی است که به آن‌ها اشاره شده اما اتصالشان خیلی واضح و شفاف نیست و بند تدوین برنامه ابهام دارد.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

در مورد تلفیق بند ۳ و ۴ هم موافق هستیم.

همچنین قرار بود تا با برنامه ششم توسعه پیش رویم. اما چون در ستون معادل بند "تدوین برنامه پایش ملی تغییرات جوامع جانوری و گیاهی (فون و فلور) کشور متأثر از تغییر اقلیم"، نوشته شده "استقرار سیستم ارزیابی و ارائه برنامه عمل و اجرا براساس روند تغییر اقلیم در کشور"، باید گفت ابتدا برنامه آماده شود، زیرساخت‌های پایش معین شوند و بعد چگونگی تحلیل و اقدامات اجرایی مبتنی بر آن تحلیل، در برنامه‌های بعدی در دستور کار قرار گیرند. منظور در این بند بیشتر زیر ساخت کردن برنامه‌ها و اجرایی نمودن آن‌ها بوده است. البته چون برداشت اطلاعات و تحلیل همزمان، مقداری مشکل است، تحلیل به برنامه‌های آتی منتقل می‌شود. در مورد برنامه‌های حفاظتی و اجرایی هم باید گفت در زمان حاضر این برنامه‌ها وجود ندارند. منظور بازنگری برنامه‌های حفاظتی و اجرایی جوامع زیستی بر مبنای تغییر اقلیم بوده است.

در مورد بند "تکمیل مطالعات کاربردی در زمینه کمی‌سازی زیان‌های اقتصادی" نیز باید گفته می‌شد "کمی‌سازی اقتصادی زیان‌ها". کمی کردن ارزیابی‌ها باید به زبان دولت که زبان اقتصادی است، انجام شود.

در مورد صحبت آقای دکتر محمدی نیز، موارد انسانی تحت عنوان توسعه ناپایدار گفته شده است. زیرا توسعه را بشر ایجاد می‌کند. به بحث خسارات ناشی از اقدامات انسانی تحت عنوان توسعه پایدار، پرداخته شده است.

کلمه زیست محیطی نیز بصورت محیط زیستی اصلاح خواهد شد.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

در مورد بند "استقرار نظام سیاست‌گذاری مدیریتی سازگار با تغییر اقلیم" و صحبت آقای دکتر دادخواهی پور؛ آیا این مورد یک سیاست است یا راهبرد؟ تقدم و تاخر آن‌ها ابهام دارد.

اگر واژه "سیاست‌گذاری" حذف شود، صدمه‌ای به سیاست نمی‌خورد.

آقای دکتر محسن مفیدی

موسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور

در بسیاری از موارد مرزی بین سیاست‌های اجرایی وجود ندارد.

آقای دکتر حامد محمدی

پژوهشکده محیط زیست دانشگاه تهران

در مورد بحث اقتصادی و تبدیل به سرانه نمودن آن؛ نهایتاً هدف کلیه این بحث‌ها، انسان و سلامت انسان است. در این حالت زمانیکه انسان و سلامت او فراموش شود، عنوان کردن دستگاه‌های مرتبط نیز در ستون دستگاه همکار، فراموش خواهد شد.

سیستم Early Warning و دستگاه متولی آن به درستی مشخص نشده است. همچنین بحث Man made Disaster ها هم در اینجا حائز اهمیت است.

آقای دکتر یزدان دوست

سازمان حفاظت محیط زیست، دفتر تنوع زیستی و حیات وحش

باید به سلامت انسان‌ها اهمیت بیشتری داده شود. خصوصاً موارد مربوط به بیماری‌های واگیر و عفونی و غیر واگیر، مراقبت‌های بهداشتی و دارویی، طب سنتی، ابعاد فیزیکی، فرهنگی و روانی سلامت باید بعنوان یک راهبرد ذکر شوند.

راهبرد دیگری در مورد مدیریت فرآیندها در احیاسازی منابع تجدیدپذیر نیز باید تعریف شود.

آقای دکتر علیرضا مساح بوانی

دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

باید اثرات تغییر اقلیم را در گذشته مطالعه کرده و اثرات آن را در آینده پیش بینی کنیم. در مطالعات تغییر اقلیم، چند مطلب مد نظر است: اگر تغییر اقلیم رخ داده، اثرش در گذشته چه بوده؟ اثرش در آینده چیست؟ چه راهکار سازگاری ای برای آن باید اتخاذ شود؟
مطالعات تغییر اقلیم در گذشته با آینده کاملا مجزاست، فرضا اگر مطالعه کردیم که در جایی قبلا تغییر اقلیم اتفاق نیفتاده، این بدان معنی نیست که در آینده هم اتفاق نخواهد افتاد.

سیاستها و راهبردها در تمامی دنیا براساس پیش بینی اثرات تغییر اقلیم در آینده است. اثرات آن در گذشته بررسی می شود تا دیده شود که سیستم تا چه حدی خود را با آن سازگار کرده است؟

در مورد مطالعات اقلیمی سه نوع پیش بینی مطرح است که کاملا از هم مجزا هستند:

نوع اول پیش بینی کوتاه مدت (۷ تا ۱۰ روز) است و مسائل تغییر اقلیمی در آن مطرح نیست و بحث Early Warning در این پیش بینی می گنجد. بحث Early Warning در مباحث تغییر اقلیم مطرح نیست.

نوع دوم پیش بینی تا یکسال آینده است که هنوز پیش رفتی در آن نشده است.

نوع سوم مطالعات تغییر اقلیم است که بصورت دهه ای (بطور مثال مطالعات ما تا سال ۲۰۳۰) انجام می شود و سیاست های کلی در این مطالعه در نظر گرفته می شود. همچنین لازم به ذکر است که اگر بخواهیم در سیاست های کلی ریز شویم، از حوصله این مطالعات خارج است. این پیش نویس کلی است و نهایی نیست و سالانه یا دو سالانه، بازنگری می شود. فعلا اولین گام است که کاری شایسته در سطح کشور و دیاست.

آقای دکتر احمد عباسی مقدم

بانک ژن گیاهی ملی ایران، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر

بحث تسریع در تکمیل بانک ژن کشور می تواند به عنوان یک راهبرد در نظر گرفته شود. درست است که باید آمایش و بهره برداری سازگار را مد نظر داشته باشیم. در این راستا پایش می کنیم که تنوع کجاست؛ که یک سری از آن طبیعتا از دست می رود و بهره برداری پایدار از باقیمانده مطرح است که از آن غفلت شده است.

خانم مهندس مژگان رضوی

وزارت جهاد کشاورزی، دفتر محیط زیست و سلامت غذا

واژه منابع طبیعی، از لحاظ قوانینی که در وزارت جهاد کشاورزی است، مختص به جنگل و مرتع است، بنابراین از واژه تنوع زیستی بصورت عام استفاده شود و یا تنوع زیستی کشاورزی و غیر کشاورزی نیز ذکر شود.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

ما در مجمع تشخیص مصلحت نظام، بجای واژه منابع طبیعی، از منابع زیستی استفاده می کنیم تا ابهامات این چینی پیش نیاید.

آقای دکتر احمد عباسی مقدم

بانک ژن گیاهی ملی ایران، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر

قبل از بند استقرار نظام توسعه پایدار، به این مورد اشاره شود.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

مطلب ذکر شده در خصوص بانک ژن، با کسب اطلاع از آقای دکتر عباسی مقدم، در جلسه بعدی دقیقا مشخص خواهد شد.

آقای دکتر اصغر مبارکی

سازمان حفاظت محیط زیست، دفتر موزه

بجای واژه "برداشت"، از "بهره برداری" استفاده شود.

آقای دکتر مصطفی جعفری

موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور

مسئله مهم در توسعه پایدار، شاخصها و معیارهای سنجش است. در قسمت راهبرد، مقید کردن دستگاهها یا مسئولین در جهت تدوین معیارها و شاخصهای شناسایی و اعمال شاخصها مهم است. باید این معیارها و شاخصها را تدوین کنیم تا الگویی برای سنجش توسعه پایدار داشته باشیم و براساس آن ببینیم این معیار و شاخصها سیر نزولی دارند یا صعودی؟

مثلا در مورد تنوع زیستی این امر باید در سه سطح تنوع اکوسیستم، گونه و ژن انجام شود.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

کمیته ملی توسعه پایدار تا به امروز، پیشنهادها را تعیین کرده و در حال نظریه‌پردازی از دستگاه‌ها برای تصویب شاخص‌های ملی توسعه پایدار است. بخشی از آن‌ها برگرفته از شاخص‌های جهانی است که سوالی که در اینجا مطرح است، اینست که آیا مجازیم در آن‌ها تغییری ایجاد کنیم یا خیر؟ بنابراین این شاخص‌ها در دست بررسی هستند.

خانم دکتر سیما رحیمی بندرآبادی

پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری

با توجه به اینکه در دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا مطالعاتی در راستای بررسی اثرات تغییر اقلیم صورت گرفته است، در قسمت سیستم‌های تلفیقی نیز رویکردی نیز به اثرات شناخته شده وجود داشته باشد تا سیاست‌های اجرایی براساس آن باشند.

آقای دکتر محسن مفیدی

موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

اساس توسعه پایدار دو محور است: نگرش سیستمی و رویکرد تلفیقی که در اینجا دیده نمی‌شود. چرا باید بحث آمایش سرزمین در یک جا و بحث پایش و پیمایش در جای دیگری مطرح شود؟ در اینجا رویکرد تلفیقی (اشتراک کار تیم‌ها)، چطور دیده شده است؟ آیا برای برنامه اجرایی و دستگاه‌های مجری و ... فکری شده است؟

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

مطمئن نیستیم که آیا بحث سیستم‌های تلفیقی در اینجا مطرح است؟ بحث جامع و یکپارچه چگونه تمییز داده می‌شود؟ البته این روزها موضوع برنامه توسعه ششم و تدوین شاخص‌ها در کمیته ملی توسعه پایدار در مجمع تشخیص مصلحت نظام، در حال پیگیری است و همزمانی آن‌ها می‌تواند سبب تاثیرگذاری آنها بر هم شود. اما برقراری اتصال بین آن‌ها نیاز به کاری ویژه دارد.

آقای دکتر محسن مفیدی

موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

اگر قرار است کارگروه‌هایی در دستگاه‌های مجری فعلیتی داشته باشند، عنوان کارگروه‌ها ذکر شود و برای هر یک دبیری در نظر گرفته شود. دبیر این کارگروه در موارد مرتبط عضو کارگروه دیگر شده و طی یک سری جلسات رویکرد تلفیقی انجام شود.

آقای دکتر اصغر مبارکی

سازمان حفاظت محیط زیست (دفتر موزه)

در بند "ایجاد زیرساخت اجرایی و رفع نیاز مطالعاتی در نظام بهره‌برداری مبتنی بر اطلس آسیب‌پذیری اکوسیستم‌ها و تنوع زیستی در محیط زیست کشور"، منظور از اطلس آسیب‌پذیری چیست؟ در بحث تلفیقی و موضوع دام، منظور کدام دام است؟ منظور دام اهلی است یا گونه‌های حیات وحش نیز شامل می‌شود؟ چرا فقط بحث سیستم‌های کشاورزی پایدار مطرح است؟ بحث مدیریت جنگل چرا دیده نشده است؟ منظور از آمایش منابع طبیعی و تنوع زیستی چیست و آیا مشخص است که در آن چه کاری انجام شود؟

آقای مهندس سیدمحمد مرتضوی

سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور، دفتر جنگلداری و امور بهره‌برداری

بجای عبارت جنگل زراعی، زراعت چوب گفته شود، زیرا نمی‌توان زراعت را به داخل جنگل برد. همچنین در بخش سیستم‌های تلفیقی تولید، زراعت، باغداری، دام و درخت نیز با یکدیگر آورده شده‌اند که با یکدیگر تناسب ندارند.

آقای مهندس محمدرضا خسروی

UNDP

در توسعه سیستم‌های تلفیقی فقط به کشاورزی پایدار اشاره شده، در صورتیکه مباحث گردشگری، جنگل‌ها، مدیریت تنوع زیستی و مباحث مربوط به توسعه و زیر ساخت‌ها، خانه‌سازی و ... نیز باید در کشاورزی دیده شوند تا جامع‌نگری صورت گیرد.

آقای مهندس فریبرز غیبی

سازمان جنگل ها و مراتع

مدیریت اکوسیستم طبیعی باید اضافه شود.

آقای مهندس کاظم دادخواهی پور

موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

در بحث اراضی، اغلب بحث آمایش و مسائل مدیریتی دیده شده و بحث تنوع منابع آب زیرزمینی دیده نشده است. شناخت بحران، پایش و پالایش که عامل اصلی اش فتوسنتیک گیاهی و جانوری است، مهم می باشد. مستندات زیادی وجود دارد که می توانم آن ها را در اختیار جمع قرار دهم. در بحث آب هم به این مسئله پرداخته نشده است.

آقای دکتر بهرام دلفان ابادری

سازمان جنگل ها و مراتع

از واژه ها و الفاظی که متداول و مرسوم است، استفاده شود تا ابهامی ایجاد نشود.

آقای دکتر اصغر محمدی فاضل

دانشگاه محیط زیست

این موضوع شاید به این دلیل است که کد قانونی تنوع زیستی و منابع طبیعی در کشور وجود ندارد.

آقای دکتر یزدان دوست

سازمان حفاظت محیط زیست، دفتر تنوع زیستی و حیات وحش

در ارتباط با استقرار نظام توسعه پایدار، صحبتی از تولید کار نشده است. به بهره برداری از منابع طبیعی نباید خللی وارد شود. مدیریت پسماند، زباله و فاضلاب در اینجا معنی دار است و می توان به آن تکیه کرد.

آقای دکتر محسن ناصری

مدیر کل دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

در خصوص توسعه سیستم های تلفیقی، باید گفت توسعه سیستم های کشاورزی تلفیقی سازگار یا تلفیقی کشاورزی سازگار، هر کدام که مناسب تر است. این بحث به دلیل اشتراک با بخش کشاورزی آمده و چنانچه سیاست اجرایی ای در این خصوص وجود دارد، مطرح شود. در خصوص آمایش و پایش و فرمایش آقای دکتر مفیدی نیز باید گفت که این ها، دو ترم مجزا از هم هستند ولی زیر مجموعه یکدیگر قرار نمی گیرند. درخواست مدنظر شما در خصوص دستگاه مجری در مباحث آمایش و پایش نیز تامین شده است (تکمیل شبکه پایش ملی جنگل و مرتع بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است و شبکه گرد و غبار بر عهده سازمان محیط زیست است).

نتایج

- آقای دکتر ناصری در پایان جلسه، ضمن تشکر از شرکت کنندگان فرمودند این جداول برای دریافت نظرات، در وب سایت دفتر طرح بارگذاری خواهد گرفت و در جلسه بعدی، در خصوص سیاست های کلی و برنامه های اجرایی در بخش تنوع زیستی و منابع طبیعی صحبت خواهد شد تا سند کشاورزی جمع بندی شود.

تهیه و تنظیم: مهندس آذین شهینی دانش، کارشناس دفتر ملی تغییر آب و هوا

مهندس نادیا بابائی، کارشناس دفتر ملی تغییر آب و هوا

مردادماه ۹۴- دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا